

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ	
1.	Датум и орган који је именовео комисију 05.10.2018. године, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду
2.	Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Мирко Савић, редовни професор за ужу научну област Квантитативни методи у економији, Економски факултет, Суботица, датум избора у звање 14. 05. 2013. године, председник комисије; Др Бојана Динић, доцент за ужу научну област Психологија, Филозофски факултет, Нови Сад, датум избора у звање 16. 04. 2015. године, члан; Др Ана Пајванчић-Цизељ, доцент за ужу научну област Социологија, Филозофски факултет, Нови Сад, датум избора у звање 23. 06. 2016. године, члан; Др Валентина Соколовска, ванредни професор за ужу научну област Социологија, Филозофски факултет, Нови Сад, датум избора у звање 29. 10. 2014. године, ментор.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ	
1.	Име, име једног родитеља, презиме: Александар, Слободан, Томашевић
2.	Датум рођења, општина, држава: 20.05.1988. године, Ваљево, Република Србија
3.	Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Филозофски факултет у Новом Саду, Социологија, мастер социолог
4.	Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2012. година, Докторске академске студије социологије
5.	Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: /
6.	Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: /

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Мрежно-просторна декомпозиција колебљивости гласачког тела: Одабране нове чланице Европске уније версус Србија

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација написана је на 285. странице, укључујући и насловну страну и кључне документацијске информације. Текст дисертације организован је у 4 дела који садрже укупно 11 поглавља. Дисертација садржи 58 слика и графикона, 3 табеле и 2 прилога.

Први део дисертације (Увод) обухвата уводна разматрања и прецизно дефинисање полазног и основног проблема ове дисертације који се схвата као проблем мерења изборне колебљивости на различитим територијалним нивоима у посткомунистичким друштвима. У овом поглављу се такође указује на релевантност и важност овог проблема за истраживања политике у различитим друштвеним наукама (социологији, политичким наукама и др.), односно значај прецизног и поузданог мерења изборне колебљивости (и њених просторних аспеката) за разумевање и објашњење турбулентних и непредвидивих партијских система нових демократија и процеса посткомунистичке демократизације, нарочито на субнационалном нивоу анализе који је често занемариван у истраживањима политике.

У другом делу дисертације (Теоријско-методолошки део) дефинише се појам изборне колебљивости и приказују се основни проблеми мерења који су са њом повезани. У овом делу постулирају се методолошка правила и процедуре чији циљ је решавање ових проблема, односно прецизно мерење две различите компоненте (унутарсистемска и вансистемска) колебљивости гласачког тела. Такође, у овом одељку се изборна колебљивост, односно њени просторни аспекти, доводи у експлицитну везу са теоријом партијске национализације и локализације и тиме се конституише појмовно-теоријски оквир на основу којег се приступа проблему просторне декомпозиције изборне колебљивости и откривању локалних асоцијација вредности индекса колебљивости гласачког тела на субнационалном нивоу анализе. У завршним поглављима овог дела описана је методологија и статистичка основа метода мрежно-просторне декомпозиције колебљивости и представља се и дефинише нова мера локализованих асоцијација изборне колебљивости под називом *индекс локализације изборне колебљивости*.

У трећем делу дисертације (Емпиријско-аналитички део) прецизно је дефинисан је просторни и временски оквир компаративне анализе и представљени су резултати истраживања који су организовани у односу на три основна истраживачка циља дисертације: (1) прецизан опис промене националних индекса изборне колебљивости (раздвојене на две основне компоненте) у државама узорка; (2) опис сличности и разлика у просторним дистрибуцијама вредности индекса изборне колебљивости до којих се дошло мрежно-просторном декомпозицијом; (3) квантификација резултата мрежно-просторне декомпозиције у виду индекса локализације изборне колебљивости у циљу мерења процеса партијске национализације/локализације.

У завршном делу дисертације (Закључна разматрања) сумирају се најважнији закључци до којих се дошло реализацијом три истраживачка циља и идентификују се могући правци даљег истраживања просторних аспеката изборне колебљивости на већем узорку посткомунистичких друштава. Посебна пажња посвећена је даљој операционализацији индекса локализације изборне колебљивости као зависне или независне варијабле у будућим студијама.

У прилозима су приказани картограми индекса тоталне или укупне изборне колебљивости за све анализиране државе и све изборне периоде, као и картограми на којима су приказани детаљни резултати статистички значајних просторних аутокорелација индекса изборне колебљивости за све државе узорка.

Одељак са наведеном литературом садржи 168 библиографских јединица.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Увод. У овом делу дисертације јасно је и прецизно описан основни научно-истраживачки проблем, као и његова релевантност у светлу методолошких недостатака који се односе на проблем мерења изборне колебаљивости и њених просторних аспеката, али и на проблем истраживања, описа и објашњења савремених политичких и партијских система.

Теоријско-методолошки део. Иако је теоријски део ове дисертације нешто сажетији, у овом одељку дисертације се експлицитно формулишу хипотезе о могућим односима између кретања различитих компоненти изборне колебаљивости (и њене просторне дистрибуције) и процеса партијске национализације, што није до сада урађено у релевантним социолошким и политиколошким истраживањима ових феномена, те представља оригинални допринос ове дисертације. Основни методолошки проблеми су јасно изложени и прецизно формулисани, а најзначајнији научни допринос представља предложена конструкција нове мере процеса партијске национализације, односно индекс локализације изборне колебаљивости.

Аналитичко-емпиријски део. У овом делу дисертације кандидат је демонстрирао одлично познавање метода просторне статистике и методологије мрежне анализе, а сами резултати су врло добро организовани, прегледни и праћени адекватним наративним описом и тумачењем у циљу реализације три истраживачка циља дисертације.

Закључна разматрања. У закључном делу дисертације евалуиран је статус полазних истраживачких хипотеза у светлу добијених резултата. Кандидат је успео да систематично представи најважније сазнајне доприносе свог истраживања, као и да антиципира могуће правце даљег истраживања односа између просторних аспеката изборне колебаљивости и процеса партијске национализације и употребе новог индекса локализације у будућим студијама. Потребно је истаћи и да у овом одељку кандидат посебну пажњу посвећује резултатима који се односе на партијски систем Републике Србије и значај добијених резултата за опис и разумевање различитих аспеката посткомунистичке транзиције и демократизације у нашем друштву.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

M23

Sokolovska, V., Dinić, B., and **Tomašević, A.** (2018). Aggressiveness in the HEXACO personality model: A network analysis approach. *Psihologija (Online-First)*. <https://doi.org/10.2298/PSI170705022S>

M24

Sokolovska, V., **Tomašević, A.**, Dinić, B. i Jarić, I. (2016). Evolution of students' friendship networks: Examining the influence of network size. *Etnoantropološki problemi*, 11(4), 1135-1151.

M33-M34

Sokolovska, V., Lazar, Ž., and **Tomašević, A.** (2015). Measuring social inequality: Comparison of Gini coefficient and Theil index. *All In One Conferences*. Electronic Book of Proceedings, pp. 96-99. (Dubai, 24.-28. mart 2015.)

Sokolovska, V., and **Tomašević, A.** (2014). Evolution of friendship networks: Examining the influence of group size. *Applied Statistics 2014*, pp. 20. (21.-24. IX 2014).

M45-M51

Sokolovska, V. i **Tomašević, A.** (2012). Blokovsko modelovanje. U V. Sokolovska i M. Škorić (Ur.), *Analiza socijalnih mreža 2* (str. 121-147). Novi Sad: Filozofski fakultet.

Tomašević, A. i Sokolovska, V. (2012). Modeli mrežne strukture. U S. Šljukić i D. Marinković (Ur.), *Promene u društvenoj strukturi i pokretljivosti* (str. 438-457). Novi Sad: Filozofski fakultet.

Tomašević, A. i Sokolovska, V. (2017). Modeli društvenih mreža kao posrednici između teorije i empirije. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 42(2), 427-440.

Tomašević, A. i Sokolovska, V. (2017). Mreža dnevnih migracija u AP Vojvodini. *Kultura Polisa*, 14(34), 269-281.

Sokolovska, V. i **Tomašević, A.** (2012). Značaj matematičke sociologije za razvoj sociologije kao nauke. *Kultura Polisa*, 9(19), 199-214.

Sokolovska, V. i **Tomašević, A.** (2012). Pozicija i uloga u analizi socijalnih mreža. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 37(1), 153-165.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Први закључак дисертације односи се на идентификацију и опис два дистинктивна типа политичких система у погледу кретања и међусобног односа две основне компоненте изборне колебљивости. Унутар датог узорка системима првог типа припадају Мађарска, Румунија, Хрватска и Србија (преовлађује колебљивост типа Б), док системима другог типа припадају Бугарска и Словенија. Реч је о новој типологији посткомунистичких система чију валидност је потребно проверити на већем узорку посткомунистичких система.

Други закључак представља најважнији сазнајни допринос ове дисертације и односи се на повезаност степена национализације, односно локализације партијског система и кретања изборне колебљивости типа А. Резултати ове дисертације по први пут демонстрирају јасан однос између кретања овог типа вансистемске колебљивости бирачког тела и степена национализације партијског система, при чему у локализованим системима постоји нижи апсолутни ниво овог типа колебљивости, док обрнуто важи за високо национализоване системе.

Трећи закључак односи се на однос између индекса локализације изборне колебљивости који је представљен у овој дисертацији и других релевантних мера партијске национализације, али и општих мера партијског система попут ефективног броја политичких партија. Утврђен је висок степен негативне корелације индекса локализације изборне колебљивости и пондерисаног скорa

партијске национализације, што указује да је нова мера у стању да адекватно измери истраживан феномен, међутим она представља и методолошку иновацију јер је директно изведена из просторне дистрибуције изборне колебаљивости и инваријантна је у односу неједнакост партијске дистрибуције гласова и прост број политичких партија које учествују на парламентарним изборима. Такође, резултати су показали да је степен локализације партијског система обрнуто пропорционалан његовој величини, што је такође резултат који није забележен у претходним студијама.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Резултати су адекватно и прегледно изложени у докторској дисертацији, а њихово тумачење је прецизно и систематично, те комисија даје **позитивну оцену** приказа и тумачења резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме **ДА**

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе **ДА**

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци

По први пут се експлицитно доводи у везу субнационална, просторна дистрибуција изборне колебаљивости са процесима партијске национализације и то путем иновативне примене мрежене методологије. Поред тога, у дисертацији је представљена нова квантитативна мера процеса партијске локализације, односно индекс локализације изборне колебаљивости.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Као што је назначено у тексту дисертације, основни недостатак истраживања представља непотпун узорак посткомунистичких политичких система, те се резултујуће корелације између индекса локализације изборне колебаљивости и других мера партијских система не могу посматрати као дефинитивна потврда валидности ове мере. Такође, компаративни оквир истраживања ограничен је доступношћу података о изборним резултатима на НУТС3 просторном нивоу анализе.

X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

проф. др Мирко Савић

доц. др Бојана Динић

доц. др Ана Пајванчић-Цизељ

проф. др Валентина Соколовска

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.